

Archeologienota: Het groepswoningbouwproject voor eengezinswoningen met aanleg van openbare wegenis aan de Lanestraat – Krakeelstraat te Jabbeke (Zerkegem)

**Annelies De Raymaeker
Sarah Fellahi**

**Archeologienota: Het groepswoningbouwproject voor
eengezinswoningen met aanleg van openbare wegenis aan
de Lanestraat – Krakeelstraat te Jabbeke (Zerkegem)**

**Annelies De Raymaeker
Sarah Fellahi**

**Tienen, 2023
Studiebureau Archeologie bv**

Colofon

Archeologienota: Het groepswoningbouwproject voor eengezinswoningen met aanleg van openbare wegenis aan de Lanestraat – Krakeelstraat te Jabbeke (Zerkegem)

Projectleiding:	Annelies De Raymaeker & Vanessa Vander Ginst
Leidinggevend archeoloog:	Annelies De Raymaeker
Auteurs:	Sarah Fellahi
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bv (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bv mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

Studiebureau Archeologie bv
Bietenweg 20
3300 Tienen
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2023, Studiebureau Archeologie bv

Hoofdstuk 2 Programma van maatregelen

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode:	2021 G 69
Aanleiding:	De opgemaakte archeologienota kadert in een geplande omgevingsvergunning (stedenbouwkundige handelingen) met in totaal een kadastraal oppervlakte van ca. 16 419 m ² . Daarmee valt de vergunningsaanvraag binnen de aanvragen waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen 5000 m ² of meer bedraagt (Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 en de Code van Goede Praktijk).
Erkend archeoloog:	Annelies De Raymaeker, OE/ERK/Archeoloog/2016/00148 Studiebureau Archeologie bv OE/ERK/Archeoloog/2015/00002
Locatie:	Jabbeke (Zerkegem), Lanestraat – Krakeelstraat (fig. 2.1 en 2.2) Bounding box: punt 1: x = 58 826, y = 207 299 punt 2: x = 59 015, y = 207 452 Jabbeke, afd. 2, sectie A , perceel 851a, 853b, 854c, 857k
Relevante termen¹³:	Bureauonderzoek, buitengebied, West-Vlaanderen, Zandstreek
Bebouwde zones:	Aanwezige (kleinschalige) bebouwing (stal) in het zuidwesten.

¹³ Thesaurus: <https://thesaurus.onroerenderfgoed.be>

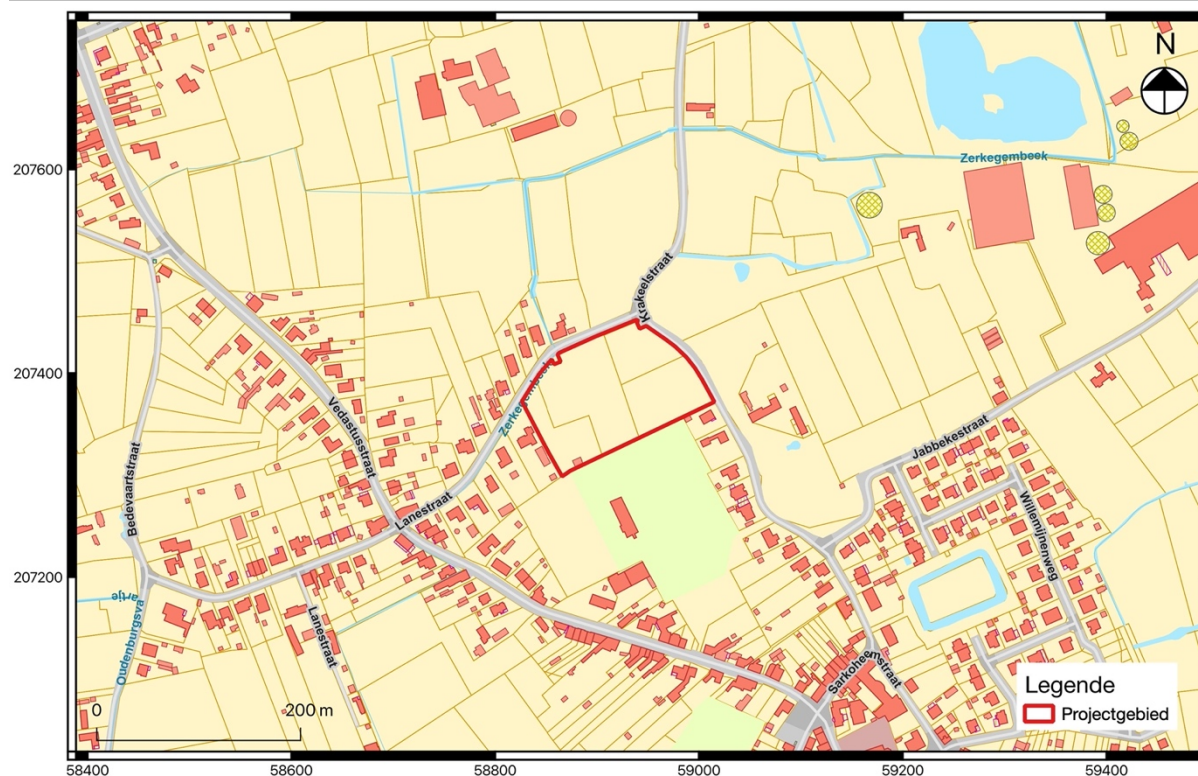

Fig. 2.1: Uittreksel van het kadastrale plan met situering van het projectgebied.

Fig. 2.2: Detail uit een luchtfoto van 2020 met aanduiding van het projectgebied.

2.2 Gemotiveerd advies

In het kader van een eerdere vergunningsaanvraag werd een archeologienota opgemaakt (ID 19970). De huidige archeologienota kadert in een licht aangepaste versie van de geplande werkzaamheden, waardoor ook de archeologienota moest worden geactualiseerd. De aangepaste werkzaamheden hebben echter geen impact op de inschatting van het archeologisch potentieel, waardoor het programma van maatregelen quasi integraal werd overgenomen.

Dit bureauonderzoek is opgesteld naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunning aan de Lanestraat te Jabbeke (Zerkegem). Op basis van informatie van de initiatiefnemer zal het huidige terrein voorzien worden van 24 loten. Het betreft een groepswoningbouwproject voor 24 eengezinswoningen met aanleg van openbare wegenis, inclusief de bouwaanvragen voor alle woningen. In het totaal zal het om 24 woningen gaan die ook voorzien zullen worden van een oprit en een terras in de tuinzone. De loten zullen in oppervlakte variëren tussen 308 m² en 694 m². Er zullen geen kelders aanwezig zijn. Er wordt een wegenis voorzien die de loten en de groene zone zal verbinden met de Lanestraat. De nutsvoorzieningen zullen worden ingepland onder de nieuwe wegenis en parkeerplaatsen worden aangelegd centraal in het projectgebied. In het oosten van het projectgebied wordt een grote groenzone met bijhorende infiltratiezone voorzien. De gracht die in het noorden grenst aan de Lanestraat zal behouden worden. Verspreid over het projectgebied zullen nieuwe laanbomen aangeplant worden. De verstoringsdiepte voor de woningen wordt in het totaal ingeschat op een diepte van ca. - 0,80 meter onder het maaiveld. De verstoringsdiepte voor de wegenis wordt ingeschat op - 0,55 meter onder het maaiveld. De aanleg van de bijhorende nutsleidingen (DWA- en RWA-riolering) zal de bodem verstoren tot een diepte tussen de - 1,5 en - 3 meter onder het maaiveld. In de buffer- en infiltratiezone zal de wadi een verstoringsdiepte hebben van ca. - 1,5 meter.

Op basis van het tot nu toe uitgevoerde vooronderzoek, bestaande uit een bureauonderzoek, dient gewezen te worden op een noodzaak voor verder archeologisch onderzoek (met ingreep in de bodem). De aan-of afwezigheid van een eventuele archeologische site kan op dit moment niet met zekerheid worden aangetoond.

De combinatie van aardkundige, historische en archeologische gegevens wijst erop dat het onderzoeksproject interessante en relevante archeologische waarden kan bevatten. Gezien het feit dat het grootste deel van het terrein doorheen de geschiedenis voornamelijk als landbouwgrond heeft gefungeerd, is de kans op verstoring beperkt. De bodemkaart karteert het projectgebied als een ZdP1-bodem. Dit zijn matige natte zandbodems zonder profiel of met onbepaald profiel.

Er werd op basis van het landschappelijk bodemonderzoek (uitgevoerd in het kader van een eerdere archeologienota voor het projectgebied) geconcludeerd dat de verwachting naar archeologische waarden daterend uit de steentijd zeer laag is. Er werd in geen enkele boring een bewaard loopoppervlak aangetroffen dat zou aanwijzen op een bewaring van steentijdartefacten. Voor sporen die uit jongere periodes dateren kon er geen uitspraak worden gedaan. Het archeologisch niveau zal zit situeren tussen/in de ploeglaag met de Bhs-, en eventueel ook Bs-horizont en de moederbodem.

Op basis van de verzamelde data kan een archeologische verwachting worden vooropgesteld voor de Romeinse en (vroeg)middeleeuwse periode. De aanwezigheid van vier Romeinse brandrestengraven ten zuiden van het terrein en een antropogene horizont gevuld met Romeins aardewerk ten zuidoosten kunnen wijzen in deze richting. De nabijheid van Oudenburg, een belangrijk Romeins bolwerk in de regio, alsook Romeinse muntvondsten daar en in de buurgemeente Roksem kunnen mee wijzen op een Romeinse aanwezigheid in de omgeving van het onderzoeksterrein. Zeker aangezien het

aantal Romeinse muntvondsten in de rest van West-Vlaanderen eerder beperkt te noemen is en zich concentreert in het zuiden van de provincie.¹⁴ Tijdens opgravingen en vooronderzoek kwamen sporen en aardewerk aan het licht die zowel in de Merovingische periode als de Karolingische periode gedateerd kunnen worden. Andere sporen konden niet nauwkeuriger in de tijd bepaald worden dan middeleeuws. In beperkte mate kwamen restanten uit de nieuwe tijd bij onderzoek aan het licht. Mogelijks is dit het gevolg van het feit dat het archeologisch onderzoek in de omgeving nog maar op beperkte schaal heeft plaatsgevonden. Voor latere periodes is het op basis van het historisch kaartmateriaal echter aan te nemen dat het potentieel op het projectgebied eerder matig is, aangezien dit eeuwenlang grotendeels onbebouwd is geweest.

Aangezien het terrein vrij groot is en slechts in beperkte mate verstoord is, zal eventueel verder onderzoek bijdragen aan een beter begrip van de ontwikkeling van de omgeving door de eeuwen heen.

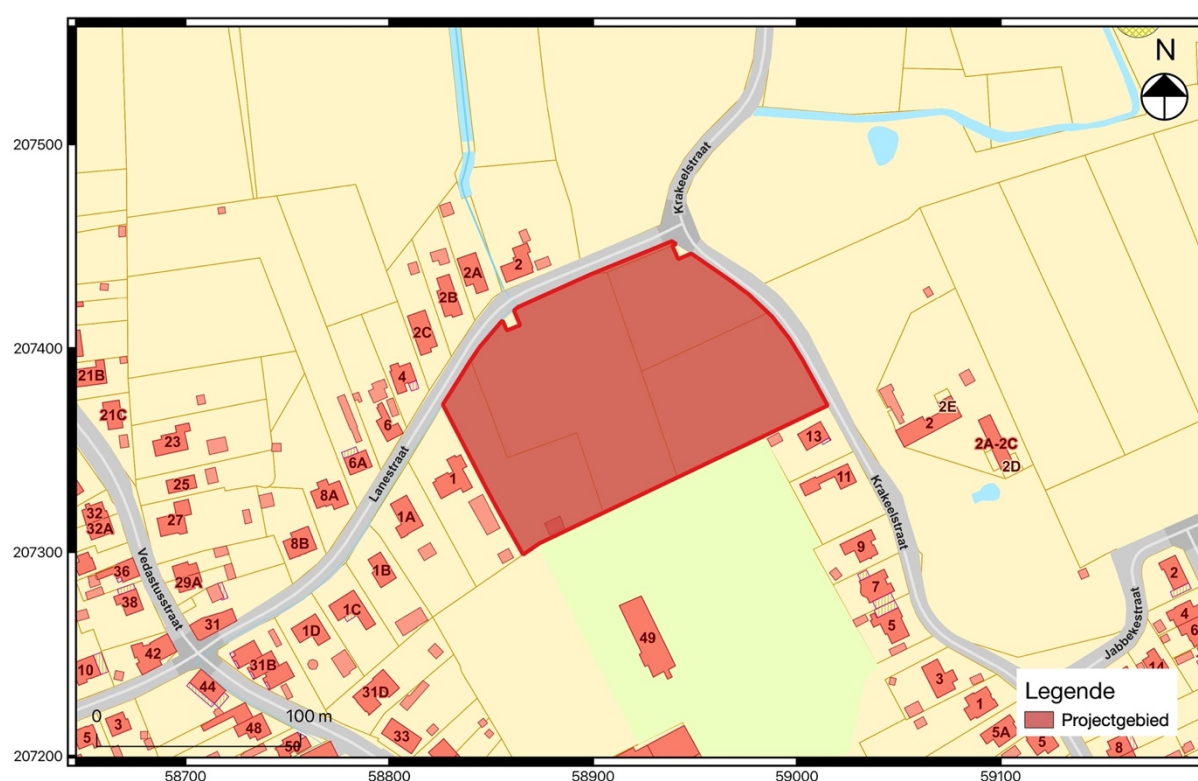

Fig. 2.3: Synthesekaart met aanduiding van de zone geselecteerd voor verder onderzoek.

2.3 Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

2.3.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

De doelstelling van een vooronderzoek met ingreep in de bodem is nagaan of er archeologische niveaus aanwezig zijn in het projectgebied en op welke diepte deze voorkomen. Op deze manier zal het mogelijk zijn om in te schatten in welke mate de geplande werken een versturende impact zullen hebben. Verder dient het vooronderzoek met ingreep in de bodem uitspraak te kunnen doen over de

¹⁴ Data losse muntvondsten: <https://www.kbr.be/nl/nieuws/datavisualisatie-project-muntvondsten-uit-het-penningkabinet>. Deze gegevens omvatten enkel de losse vondstmunten en laten muntschatten buiten beschouwing.

aan- of afwezigheid van een archeologische site binnen het onderzoeksgebied en of er een mogelijkheid tot kennisvermeerdering bestaat.

Specifiek voor het proefputten-/proefsleuvenonderzoek:

De doelstelling van dit uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem betreft het formuleren van uitspraken omtrent de aan- of afwezigheid van één of meerdere archeologische vindplaatsen en de inschatting van het potentieel op archeologische kennisvermeerdering.

De volgende onderzoeksvragen zijn hierbij van belang:

- Op welke dieptes bevinden zich relevante archeologische niveaus?
- Zijn er nog intacte, al dan niet begraven, (paleo)bodems aanwezig?
- In hoeverre is de bodemopbouw, zoals weergegeven op de bodemkaart, recent¹⁵ verstoord?
- Zijn er archeologische sporen en/of vondstconcentraties aanwezig binnen de grenzen van het vergunningsgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in ruimte en tijd?
- Kan er een link gelegd worden tussen de aangetroffen site(s) en de sites die in het verleden reeds in de omgeving werden onderzocht?
- Wat is de aard en de datering van de aanwezige archeologische waarden?
- Is verder archeologisch onderzoek nodig?

Het vooronderzoek in zijn geheel kan als volledig worden beschouwd als er voldoende informatie is gegenereerd om:

- een te bekrachtigen nota op te maken die de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende staft.
- een te bekrachtigen nota op te maken die het ontbreken van potentieel op kennisvermeerdering afdoende staft.
- een te bekrachtigen nota op te maken die de onmogelijkheid voor een behoud *in situ* staft en een plan van aanpak hiervoor biedt.
- een te bekrachtigen nota op te maken die de mogelijkheid voor een behoud *in situ* staft en een plan van aanpak hiervoor biedt.

¹⁵ Hiermee wordt de periode na de Tweede Wereldoorlog bedoeld.

2.3.2 Onderzoeksstrategie, methode en technieken

De keuze van de methodes voor verder vooronderzoek en het wel/of niet uitvoeren van deze onderzoeken, worden gebaseerd op de volgende vier criteria:

- 1° Is het MOGELIJK deze methode toe te passen op dit terrein (ook kosten-batenanalyse)?
- 2° Is het NUTTIG deze methode toe te passen op dit terrein?
- 3° Is het overdreven SCHADELIJK voor het bodemarchief om de methode toe te passen op het terrein?
- 4° Is het NOODZAKELIJK om deze methode toe te passen op dit terrein (ook kosten-batenanalyse)?

In eerste instantie wordt de opportuniteit van de diverse methoden voor vooronderzoek zonder ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Opportuun	Mogelijk	Motivering
Geofysisch onderzoek	Nee	Nee	Geofysisch onderzoek is niet aangewezen, omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Ook dient erop gewezen te worden dat vooral grote en specifieke sporen opgemerkt worden tijdens dit soort onderzoek. Kleinere sporen die mogelijk deel uitmaken van een plattegrond worden al sneller niet opgemerkt. Ook dient na de uitvoering van geofysisch onderzoek steeds verder onderzoek met ingreep in de bodem plaats te vinden om de aard van de aangetroffen anomalieën te verifiëren. Dergelijk onderzoek is niet nuttig en niet noodzakelijk.
Veldkartering	Nee	Nee	Het projectgebied is op dit moment bijna volledig bedekt door grasland. De aanwezigheid van deze vegetatie maakt het quasi onmogelijk om door veldkartering artefacten op te sporen.
Landschappelijk booronderzoek			Op basis het bureauonderzoek blijkt het niet noodzakelijk/nuttig om deze methode uit te voeren.

	Nee	Nee	Landschappelijke boringen zijn reeds uitgevoerd in 2017. Er werd op basis van het landschappelijk bodemonderzoek geconcludeerd dat de verwachting naar archeologische waarden daterend uit de steentijd zeer laag is. Er werd in geen enkele boring een bewaard loopoppervlak aangetroffen dat zou aanwijzen op een bewaring van steentijdartefacten. Voor sporen die uit jongere periodes dateren kon er geen uitspraak worden gedaan. Het archeologisch niveau zal zit situeren tussen/in de ploeglaag met de Bhs-, en eventueel ook Bs-horizont en de moederbodem.
Landschappelijke profielputten	Nee	Nee	Op basis van het landschappelijk bodemonderzoek dat in 2017 werd uitgevoerd werd de verwachting voor sites daterend uit de steentijd als laag ingeschat. Er werd in geen enkele boring een bewaard loopoppervlak aangetroffen dat zou aanwijzen op een bewaring van steentijdartefacten. Als vervolgonderzoek werden er proefsleuven geadviseerd.

Vervolgens wordt de opportuniteit van de diverse methoden van vooronderzoek met ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Nuttig en noodzakelijk	Mogelijk	Motivering
Verkennd archeologisch booronderzoek	Nee	Nee	Er werd geen volledige bodemsequentie (inclusie E horizont) waargenomen, de B horizont was ook afwezig tijdens het landschappelijk bodemonderzoek, er kan onmiddellijk overgegaan worden tot proefsleuvenonderzoek.
Waarderend archeologisch booronderzoek	Nee	Nee	

Proefputten in functie van steentijd artefactensites	Nee	Nee	
Proefsleuven en/of proefputten	Ja	Ja	Het is nuttig deze methode toe te passen op het terrein, omdat de onderzoekstechniek een beter ruimtelijk inzicht biedt dan de voorgaande onderzoekstechnieken. Een dergelijk onderzoek kan eventuele grondsporen aan het licht brengen, alsook inzicht geven in de eventueel aanwezige archeologische niveaus. Er wordt geadviseerd om tijdens het onderzoek grondig metaaldetectie uit te voeren. Hiermee wordt bedoeld het maaiveld, de verschillende aanlegvlakken (bij het graven van de sleuven) als de storthopen moeten worden gescreend.

De onderzoeksdoelen zijn succesvol bereikt wanneer de vooropgestelde onderzoeksvragen en de bijkomende onderzoeksvragen die opgesteld worden naar aanleiding van elk *assessment* zijn beantwoord.

Op basis van bovenstaande afwegingen wordt een vervolgonderzoek voorgesteld dat bestaat uit een **proefsleuvenonderzoek**. Op uitdrukkelijke vraag van de bouwheer wordt het vooronderzoek in **uitgesteld traject** geadviseerd. Het schuurtje, aanwezig in de zuidoostelijke hoek, dient te worden verwijderd voorafgaand het vooronderzoek.

De onderzoeksmethode beslaat een oppervlakte **van ca. 16 419 m²**, zoals die is afgebakend op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek. De onderzoeksdoelen zijn succesvol bereikt wanneer de vooropgestelde onderzoeksvragen en bijkomende onderzoeksvragen beantwoord zijn.

2.3.3 Onderzoekstechnieken

Proefsleuven- en proefputtenonderzoek

De sleuven worden aangelegd volgens de Code van Goede Praktijk versie 4.0 hoofdstuk 8.6. Omwille van de praktische reden zoals het werken evenwijdig aan de perceelgrens en het behalen van een correcte dekkinggraad, wordt geadviseerd voor de aanleg van 10 sleuven (fig. 2.4). De sleuven zullen een noordnoordwest-zuidzuidoost oriëntatie hebben, evenwijdig aan de kortste richting van de percelen. Omwille van praktische aspecten zoals snelheid en efficiëntie wordt geadviseerd voor 2 m brede, parallelle proefsleuven met een tussenafstand die ca. 15 m bedraagt, gerekend vanuit de centrale lengte-as van de sleuven. De sleuven worden aangelegd tot op de archeologisch relevante vlakken. De dekkinggraad van 12,5 % volgens conventies wordt conform de Code Goede Praktijk opgesplitst in 10 % sleuven en 2,5 % kijkvensters. Indien een archeologische site wordt aangetroffen, worden extra proefsleuven en/of kijkvensters gegraven om een afbakening van de site te bekomen.

Hoewel het steentijdpotentieel als eerder laag wordt ingeschat, wordt tijdens het uitvoeren van het proefsleuvenonderzoek extra aandacht besteed aan het aantreffen van **lithisch materiaal**. Indien tijdens het onderzoek *in situ* bewaard lithisch materiaal wordt aangetroffen, worden deze in 3D opgemeten en geregistreerd. Indien nodig wordt, nog tijdens het veldwerk, het materiaal voorgelegd aan een materiaaldeskundige.

De proefsleuven en eventuele kijkvensters worden uitgegraven met een graafmachine met een tandeloze bak. Kijkvensters worden gebruikt om sporenconcentraties nader te bekijken, maar ook om schijnbaar lege zones te controleren. Indien echter anderzijds blijkt tijdens het proefsleuvenonderzoek dat de ondergrond sterk verstoord is, kan overgeschakeld worden op proefputten in de lijn van de sleuven met een tussenafstand van ca. 5 m (of volgens het voortschrijdend inzicht van de veldwerkleider) teneinde de mogelijke verstoring (en) snel en efficiënt in kaart te brengen.

De uitvoerders van het proefsleuvenonderzoek dienen niet te beschikken over bijkomende specifieke competenties ten opzichte van deze opgenomen in de Code van Goede Praktijk.

Fig. 2.4: Syntheseplan met aanduiding van de voorgestelde proefsleuven.

2.3.4 Voorziene afwijkingen van de Code Goede Praktijk

Afwijkingen t.o.v. de vooropgestelde bepalingen in dit programma van maatregelen en/of de Code van Goede Praktijk worden niet onmiddellijk verwacht, maar dienen te worden gemotiveerd in het verslag van resultaten bij de nota.

Bibliografie

Literatuur:

HOLLEVOET Y. e.a. 1993: Een Karolingische vlechtwerkwaterput uit Zerkegem (gem. Jabbeke, prov. West-Vlaanderen): culturele en ecologische archeologica, *Archeologie in Vlaanderen* 3, 243-254.

DE RAYMAEKER A., VAN ROY J. & DECRAMER W. 2019: Nota: het archeologisch vooronderzoek aan de Willemijnenweg te Zerkegem (Jabbeke), Tienen.

ROELENS F. 2018: *Zerkegem, verbouwingen vrije basisschool De Loopbrug. Resultaten archeologische prospectie zonder ingreep in de bodem (bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek)*, Brugge.

VAN DE VELDE S. en LALOO P. 2017: Zerkegem Krakeelstraat. 2017G186 – 2017H212 Archeologienota: Programma van maatregelen. Uitgesteld vooronderzoek, Bredene.

VAN DE VELDE S., VERGAUWE R., CRUZ F. & LALOO P. 2018: Zerkegem Krakeelstraat. 2017G186 – 2017H212 Archeologienota: Programma van maatregelen. Uitgesteld vooronderzoek, Bredene.

VERWERFT D., ROELENS F. & MIKKELSEN J.H. 2018: *Aatrijksesteenweg, Jabbeke: Verslag van resultaten vooronderzoek met ingreep in de bodem (bureau-, landschappelijk bodem- en proefsleuvenonderzoek)*, Brugge.

Websites geraadpleegd (Juli 2021):

www.agiv.be

www.dov.vlaanderen.be

www.geopunt.be

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14726>

<https://www.kbr.be/nl/nieuws/datavisualisatie-project-muntvondsten-uit-het-penningkabinet>

<https://thesaurus.onroerenderfgoed.be/>

<https://onderzoeksbalans.onroerenderfgoed.be/onderzoeksbalans/archeologie>